

3. Каложний А. А. Педагогічна іміджологія: навч. посібн. для студ. вузів. Алмати: Науково-вид. центр «Гилим». 2014. 200 с.
4. Гузій Н.В. Педагогічний імідж і професійна культура. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практик: Збірник наукових праць. Київ: УДПУ, 1997. С. 28-31.
5. Ковальчук Л. Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2007. Вип. 22. С. 65-74.
6. Бех І.Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 256 с.
7. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти. К. 2007. 204 с.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕСТЕТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ

Тарасенко Г. С.

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри екології, природничих та математичних наук
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Обдарованість визначається комплексом задатків і здібностей, які за сприятливих умов дають дітям змогу досягти значних успіхів у певному виді діяльності. У цьому сенсі першорядного значення набуває створення педагогами сприятливого для обдарованості освітнього середовища [5].

Педагогічна інноватика не може обминути увагою проблеми розвитку обдарованих дітей, оскільки кількість їх з кожним роком збільшується. Непересічність таких дітей впадає в око педагогу, оскільки вони мають розвиток інтелекту вищий за середньостатистичний; не вміють лінійно (тривіально) мислити; знання набувають переважно емпірично-інтуїтивним шляхом, відмовляючись від зубріння і пасивного навчання; постійно відчують інформаційний голод; потребують творчого діалогу з педагогом тощо. Феномен «незручності» таких дітей для ортодоксальної педагогіки є цілком зрозумілим. Гуманістична ж педагогіка невпинно шукає шляхи оптимізації виховного середовища навколо одарованих дітей задля їх найповнішої особистісної самореалізації, пам'ятаючи, що таких дітей «зігнути» під стандарт не можливо – можна лише зламати.

В останні десятиліття науковий інтерес до проблем роботи з обдарованими дітьми значно посилюється (О. Бабак, О. Безпалько, О. Биковська, А. Богуш, Н. Гавриш, С. Гавришко, А. Лякішева). Активно досліджуються психологічні аспекти окресленої проблеми (Н. Куліш, С. Максименко, О. Мелік-Пашаєв, В. Москаленко), історико-педагогічні підходи до розв'язання проблем виховання обдарованої дитини (Н. Лазарович), феномен художньої обдарованості дітей (О. Комаровська, Н. Миропольська); психолого-педагогічні аспекти фахової підготовки педагогів до роботи з обдарованою дитиною (В. Бажанюк, О. Мазаненко, М. Федоров, О. Хлівна) та ін. У той же час інноваційні підходи до роботи з обдарованими дітьми досліджені епізодично.

Зосередимося детальніше на суті *естетичного підходу* до реалізації особливих освітніх потреб обдарованої дитини. Ми виходимо з того, що феномен обдарованості можливо пояснити не лише з психологічного погляду, але він має значимі виходи й у площину естетики. Дотримуємось думки про те, що основною її категорією є не прекрасне, а скоріше виразне (О.Лосєв) як вияв внутрішньої сутності через своєрідність зовнішніх проявів. Виразне завжди акумулює особливе, специфічне, індивідуальне, неповторне. Обдарованість, з нашого погляду, є проявом особистісної виразності, яка не завжди адекватно сприймається оточенням. Саме це зумовлює драматизм долі обдарованих дітей у контексті шкільної буденності.

Чим відрізняється обдарована дитина від решти дітей? Безумовно, способами вияву власного «я». Обдарованість дає змогу репрезентувати власний духовний світ могутньо і яскраво. Позиція «сірого мишенятка» не вдовольняє обдарованого учня. Але й позиція «білої ворони» боляче б'є по дитині. У чому ж конфлікт? Мабуть, у феномені *особливості*.

Обдарованість є специфічним поєднанням здібностей, інтересів, потреб, яке зумовлює більш високий рівень виконання дитиною певної діяльності – і цей рівень значно відрізняється від так званого «середнього» рівня, отже перетворює результат діяльності на *особливий*. Обдарованість є свідченням високого рівня розвитку інтелектуальних та емоціональних процесів, що забезпечує *особливу* яскравість моторних, сенсорних, перцептивних реакцій дитини на світ. Обдарованість є рушійною силою творчого ставлення дитини до навколишнього, яке виявляється у незмінному потягу до нестандартних, оригінальних, *особливих* підходів до розв'язання цілком буденних проблем.

Особливий статус обдарованості накладає на педагогів велику міру відповідальності за подальшу долю дитини. Але, як свідчить практика, обдарованість не спрацьовує в автоматичному режимі дуже довго і завжди. Обдарована дитина має шанс стати геніальною, але рідко такою стає. Природжена особливість загасає і атрофується, якщо її не культивувати.

Драматизм долі обдарованої дитини загострюється в умовах «стандартизованого», «унормованого» навчально-виховного процесу в ЗДО та школі 1-го ступеня. Обдарованість на тлі усереднених результатів більшості сприймається як відхилення від норми. Виникають об'єктивні труднощі:

- у підборі критеріїв оцінки роботи такої дитини;
- у забезпеченні диференційованого підходу до її навчання;
- у формуванні адекватної самооцінки і адекватного рівня домагань дитини;
- у налагодженні доброзичливої атмосфери навколо обдарованої дитини серед однолітків тощо.

Не кожний педагог має бажання і уміння долати такі труднощі. Адже єдиним контролером тут є міра професійного сумління, особистісної моральної відповідальності вчителя за подальшу долю обдарованої дитини. Втім сумлінний учитель завжди хоче допомогти обдарованій дитині, особистісна виразність якої, звичайно, може виявлятися у різних площинах.

З нашого погляду, універсальним засобом «підживлення» неординарності мислення є розширення меж естетичної оцінки світу. Саме краса врятує талант, перетворившись на надійне джерело насаги для обдарованої дитини. Адже естетичне – завжди виразне, і в тому його родова особливість. Розуміння естетичної виразності навколишнього привчає шукати унікальність у всіх творіннях природи. Світ стає безмежно цікавим, романтично-таємничим, емоційно привабливим. Естетичні почуття ніби подвоюють інтерес до буття і своєї ролі у Всесвіті. Хіба може обдарована дитина обминути таке живодайне джерело натхнення?

Отож сумлінному педагогу ніяк не можна позбавляти обдарованих учнів права на естетичний самовияв. Адже талант, без сумніву, належить до ряду естетичних явищ, оскільки репрезентує надзвичайну міру виразності людської діяльності. Тому обдарована дитина підсвідомо тяжіє до витонченої реакції на естетичне і карбує свої враження у незвично вишуканій формі (літературній, музичній, графічній, предметно-пластичній). Виходить, що мати Природа ніби «запатентувала» особливе право обдарованої дитини на естетичний самовияв.

Відомо, що діти дошкільного та молодшого шкільного віку тяжіють в основному до художнього типу реакції на зовнішній світ, хоча можуть при цьому ніяк не виявляти себе в художній діяльності [1, с. 2]. Втім домінування «правопівкульного» типу мислення, яке підсилює емоційно-образне сприйняття світу, спонукає дитину цього віку насамперед до естетичних оцінок природи. Цю закономірність варто враховувати і потужно використовувати в процесі екологічного виховання обдарованої дитини [4].

Для обдарованих дітей процес переходу в режим шкільного навчання майже завжди є утрудненим внаслідок особливих очікувань педагогів і батьків. Від обдарованої дитини відразу чекають особливих успіхів у навчанні, сподіваючись на щедрий «аванс» природних задатків. Але на практиці все відбувається набагато складніше. Особливі успіхи варто заздалегідь запрограмувати у щоденній копіткій роботі. Потрібно невинно шукати варіанти створення додаткових умов для естетичної самопрезентації обдарованих дітей у процесі шкільного навчання [2].

Універсальним шляхом у контексті естетизації освітнього середовища вважаємо організацію дитячої літературної творчості як засобу вияву особистісної унікальності дитини. Ми переконані у тому, що слово є найпершим і найзручнішим матеріалом, комбінуючи і видозмінюючи який дитина утворює власну естетичну оцінку навколишнього [3, с. 57]. Для обдарованих дітей великої ваги, по-перше, набуває поетичне сприймання реальності, яке розвивається лише на фоні високої емоційної чутливості. По-друге, успіх літературної творчості залежить від точності чуттєвого сприймання, швидкості запам'ятовування і тривалості збереження образів дійсності у пам'яті. По-третє, мовленнєвотворча діяльність абсолютно залежить від образності сприймання і оцінки дитиною навколишнього світу, що цілком притаманно обдарованим дітям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тарасенко Г.С. Екологічна естетика в реалізації наступності дошкільної та початкової освіти. *Дошкільне виховання*. 2012. № 4. С. 2-7
2. Тарасенко Г.С. Естетична самопрезентація обдарованих дітей у процесі мовленнєвої творчості. *Мистецтво виховання Людини*: монографія. За ред. Г.П. Шевченко. Київ: Педагогічна думка, 2017. С. 267-287.
3. Тарасенко Г.С. Інноваційні підходи до мовленнєвотворчої роботи з обдарованими дітьми в контексті підготовки їх до школи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка (початкова освіта). 2010. № 1. С. 56-61.
4. Тарасенко Г.С. Формування естетичного ставлення до природи в системі екологічного виховання школярів. *Світ виховання*, Київ: Науково-методичний центр середньої освіти. 2004. С.16-19.
5. Тарасенко Г.С. Щоб серце відгукнулось на красу: середовищний підхід до організації освітнього процесу. *Дошкільне виховання*. 2015. № 6. С. 10-15.

ІННОВАЦІЙНІСТЬ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Ашихміна Н. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри вокально-хорової підготовки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

У сучасному світі, де стрімко змінюються технології, культурні цінності та підходи до навчання, музично-педагогічна освіта вимагає від фахівців адаптації до нових реалій. Інноваційність стає ключовою у цьому процесі, оскільки вона дозволяє зберегти цінності та традиції, одночасно впроваджуючи сучасні підходи та методики.

Співвідношення між класичними традиціями музичного навчання та сучасними художньо-педагогічними ідеями віддзеркалює новий підхід до фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Ця концепція дозволяє формувати у випускників не лише професійні знання, вміння та навички, але й розвивати їх як особистостей, здатних до креативного мислення та самовираження.

Інноваційний підхід у музично-педагогічній освіті передбачає використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які трансформують навчання в більш ефективне та захопливе. Віртуальні заняття, інтерактивні додатки, відеоматеріали тощо допомагають активно залучити здобувачів до освітнього процесу та перетворюють його в більш доступний [2].

Одним із важливих аспектів інноваційного підходу до фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є проведення віртуальних занять. Завдяки цим технологіям студенти отримують можливість поглибити свої знання та вдосконалити навички у зручний для них час. Віртуальні заняття дозволяють індивідуалізувати музичне навчання, забезпечуючи кожного здобувача